

Nr 280.

Av herr **Kinmanson**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 217, angående dels vissa ändringar i avlöningsreglementet den 22 juni 1921 för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, dels ock ändrade bestämmelser angående ålderstillägg för civila befattningshavare i statens tjänst.*

I proposition nr 217 har Kungl. Maj:t föreslagit dels vissa ändringar i avlöningsreglementet den 22 juni 1921 för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, dels ock ändrade bestämmelser angående ålderstillägg för civila befattningshavare i statens tjänst.

Det i propositionen framställda förslaget grundar sig på en framställning i ämnet från allmänna civilförvaltningens lönenämnd. Såsom av propositionen framgår var denna framställning, i vad den gäller ändrade bestämmelser angående ålderstillägg, icke beroende på ett enhälligt beslut av nämnden. Icke mindre än 4 av nämndens 7 ledamöter hade reserverat sig. Reservanternas yrkanden finnas delvis återgivna i propositionen. Däremot ha deras tungt vägande motiveringar helt uteslutits. Dessa motiveringar äro emellertid av största intresse. De gendriva efter mitt förmenande på ett lyckligt sätt de motiv, som lönenämnden andragit för sin framställning.

Jag tillåter mig till en början att fullständigt återgiva dessa reservationer.

Revisionssekreteraren S. Dahlqvist, med vilken expeditionsvakten C. Malmström instämt, yttrar:

»Befattningshavares rätt att för placering i löneklass tillgodoräkna sig föregående tjänstgöring bör, såsom ock av lönenämndens motivering

framgår, avse även tid, varunder ordinarie tjänst uppehållits på grund av förordnande, därvid givetvis valören av den tjänst, som förordnandet avsett, skall komma i betraktande. Annan ordinarie tjänst eller icke-ordinarie befattning, som befattningshavaren må innehava, är, åtminstone vad den allmänna civilförvaltningen angår, i regel av lägre valör än den tjänst, som uppehålls på förordnande. Avfattningen av föreslagna stadgandet i 11 § 1 mom. — som avser befordran från icke-ordinarie befattning till ordinarie tjänst — synes i ovanberörda avseende icke vara fullt tydlig och skulle särskilt kunna föranleda den tolkning, att endast förordnande å den ordinarie tjänst, vartill befordran sker, skulle få tillgodoräknas. Givet är emellertid, att förordnande även å annan befattning, som i avseende å tjänstgöringens art och omfattning svarar mot, är jämförbar med eller högre än den ifrågasättande ordinarie tjänsten, bör få tillgodoräknas. Det kan även starkt ifrågasättas, huruvida ett offentligt uppdrag, exempelvis ett lagstiftningsuppdrag, vartill en befattningshavare förordnats, skulle kunna betraktas såsom sådan »anställning i statens tjänst», som enligt den föreslagna lydelsen utgör förutsättning för rätten att tillgodoräkna föregående tjänstgöring. Uppenbarligen bör emellertid även ett dylikt uppdrag, om detsamma i avseende å tjänstgöringens art och omfattning finnes svara mot, vara jämförbart med eller av högre värde än arbetet å den tjänst, vartill befordran sker, få tillgodoräknas.

Vad angår tidslängden av den föregående tjänstgöring, som må tillgodoräknas, så gäller nu för allmänna civilförvaltningens del allenast den inskränkning, att hänsyn icke må tagas till tid, som infallit innan befattningshavaren uppnått en levnadsålder av 21 år, dock skall på Kungl. Maj:t ankomma att, efter särskild prövning i varje fall, avgöra, om och i vilken mån tid, som icke varit sammanhängande eller under vilken befattningshavaren för arbetet åtnjutit vederlag, som varit mindre än i allmänhet för detsamma utgående ersättning, må räknas befattningshavaren till godo.

I likhet med lönenämndens pluralitet är även jag av den mening, att den rätt, som sålunda enligt gällande bestämmelser tillkommer en befattningshavare, bör begränsas, men anser jag, att för den allmänna civilförvaltningens del begränsningen icke bör sträcka sig längre, än att en tid av ett och ett halft år av den föregående likvärdiga tjänstgöringen borträknas, att vid kommunikationsverken, där det stora flertalet befattningshavare vinner anställning och även ordinarie befordran vid jämförelvis ung ålder, en tid av tre år borträknas, betingas av där föreliggande särskilda förhållanden.

Den ytterligare skärpning, som, efter förebild från kommunikationsverkens lönereglemente, förslagits därutinnan, att vid tillgodoräkande, varom här är fråga, hänsyn icke skall tagas till del av kalenderkvartal, synes icke böra införas, då en sådan bestämmelse kan komma att verka ganska ojämnt befattningshavarne emellan.

Enligt motiveringen skola tillfälliga eller kortare avbrott i ett förordnande icke beröva detsamma dess karaktär av sådan tjänstgöring i en följd, som enligt 11 § må tillgodoräknas. Detsamma gäller sådant förordnande om minst sex månader i ett sammanhang, som enligt 12 § vid befordran från en ordinarie tjänst till högre sådan må tillgodoräknas. Åt nämnda grundsats torde böra givas uttryck i författningens text, särskilt som i förslaget borttagits nu gällande bestämmelse att på Kungl. Maj:t skall ankomma att, efter särskild prövning i varje fall, avgöra, om och i vilken mån tid, som icke varit sammanhängande, må räknas befattningshavaren till godo.

Enligt nu gällande lydelse av 11 § gälla samma bestämmelser för tillgodoräkande av föregående tjänstgöring vid övergång icke blott från icke-ordinarie befattning till ordinarie sådan, utan jämväl från en ordinarie befattning till en annan sådan. Lönenämndens pluralitet föreslår nu i 12 § särskilda bestämmelser vid ordinarie tjänstemans befordran till tjänst inom högre lönegrad, vilka bestämmelser delvis äro av annan innebörd än de i 11 § föreslagna bestämmelserna vid befordran från icke-ordinarie befattning till ordinarie tjänst. Enligt föreslagna stadgandet i 12 § 1 mom. 4:e stycket skulle en ordinarie tjänsteman vid befordran till tjänst inom högre lönegrad med viss begränsning få tillgodoräkna, i den mån så prövas skäligt, allenast tid, under vilken han såsom ordinarie tjänsteman uppehållit befattning, som i avseende å tjänstgöringens art och omfattning finnes svara mot, vara jämförbar med eller högre än den befattning, han vid befordran tillträder. En sådan bestämmelse synes i många fall kunna leda till ett synnerligen otillfredsställande resultat. I sådant avseende tillåter jag mig att såsom exempel anföra: Den som utnämnes till fiskal i hovrätt — detta är i regel hans första ordinarie tjänst — har i allmänhet dessförinnan såsom icke-ordinarie befattningshavare på förordnande uppehållit fiskaltjänst 1 à 2 år, varit adjungerad ledamot i hovrätt (tjänstgöring såsom hovrättsråd) omkring 3 år och även i flera fall på förordnande uppehållit revisionssekreterarbefattning under någon tid. Under den ordinarie fiskaltiden, som numera kan räknas till 3 à 4 år, tjänstgör han i regel såsom adjungerad ledamot i hovrätt eller uppehåller revisionssekreterarbefattning. Denne befattningshavare skulle, enligt av lönenämnden föreslagen

lydelse av 12 § 1 mom. 4:e stycket, vid utnämningen från fiskal till hovrättsråd få tillgodoräkna sig, i den mån så prövas skäligt, allenast den tid utöver tre år, under vilken han såsom ordinarie tjänsteman på förordnande uppehållit högre befattning. Det skulle alltså i många fall inträffa, att han ej alls finge tillgodoräkna sig föregående tjänstgöring, oaktat han ända till 6 à 7 år förut bestritt tjänstgöring å samma eller jämförbar tjänst, vartill han befordrats. I de fall, då ett tillgodoräknande komme att ske, bleve dock detta ytterst ringa. Inom andra verk kunna helt visst liknande förhållanden i ganska stor utsträckning förekomma. Ej heller skulle enligt föreslagen lydelse av 12 § 1 mom. 4:e stycket lagstiftnings- eller annat offentligt uppdrag, om än fullt likvärdigt med arbetet å den ordinarie tjänsten, få tillgodoräknas.

Med hänsyn till det ovan anförda och då enligt min mening tillräckliga skäl icke synas föreligga för att beträffande de förhållanden, som i 11 och 12 §§ beröras, åvägabringa en så nära överensstämmelse mellan avlöningsreglementena för den allmänna civilförvaltningen och kommunikationsverken, som av lönenämndens pluralitet föreslagits — vissa av de olikheter, som angående nu förevarande spörsmål förefinnas i de olika avlöningsreglementena betingas utan tvivel av rätt så grundväsentliga skillaktigheter mellan förhållandena vid kommunikationsverken och den allmänna civilförvaltningen — torde 11 § 3 mom. i förslaget böra utgå samt 11 § 1 mom. och 12 § 1 mom. 4:e stycket erhålla denna lydelse:

11 § 1 mom.

»Om den, som från icke-ordinarie befattning vinner befordran till ordinarie tjänst, förut i statens tjänst utfört arbete, som i avseende å arten och omfattningen finnes svara mot, vara jämförbart med eller av högre värde än det, han har att utföra å den ordinarie befattningen, må för bestämmandet av hans begynnelselön i den ordinarie befattningen och sedermera för hans uppflyttning till högre löneklass tillgodoräknas honom den tid utöver ett och ett halft år, under vilken han efter fyllda 20 år utan väsentligt avbrott i statens tjänst utfört sådant arbete.»

12 § 1 mom. 4:e stycket.

»Vid ordinarie tjänstemans befordran till tjänst inom högre lönegrad må, i den mån så prövas skäligt, för bestämmandet av hans begynnelselön i den nya tjänsten och sedermera för hans uppflyttning till högre löneklass tillgodoräknas honom den tid utöver ett och ett halft år, under vilken han, inom de närmaste nio åren före befordringen, i statens tjänst utfört

arbete, som i avseende å arten och omfattningen finnes svara mot, vara jämförbart med eller av högre värde än det, han har att utföra å den befattning, han vid befordringen tillträder. Vid tillgodoräknande av tid utöver ett och ett halft år, som ovan avses, må dock icke tagas i betraktande annat arbete än som fortgått utan väsentligt avbrott under minst sex månader.»

Byråchefen Hugo Elliot yttrar:

»För min del kan jag i huvudsak ansluta mig till det av herr Dahlqvist gjorda uttalandet. Helst skulle jag dock sett, att icke någon inskränkning göres i den i 11 § 1 mom. i avlöningsreglementet den 22 juni 1921 och i kungl. kungörelsen den 7 maj 1920 stadgade rätten att tillgodoräkna den tid, under vilken man utfört likvärdigt arbete i statens tjänst. Jag tänker därvid särskilt på personer, som under en längre tid uppehålla befattningar på extra stat. Då emellertid skäl kunna anföras för införandet av en kortare prøvotid, anser jag mig kunna biträda herr Dahlqvists förslag om en dylik tid av högst 1 1/2 år.

Införes en bestämmelse om en prøvotid av 1 1/2 år i oförmälda avlöningsreglemente, bör en motsvarande föreskrift meddelas jämväl i den kungörelse, som föreslås skola ersätta kungörelsen den 7 maj 1920 (nr 212).»

Fröken Berta Koersner yttrar:

»Mot lönenämndens hemställan och förslag i fråga om ändring av § 11 i avlöningsreglementet av den 22 juni 1921, nr 451, ber undertecknad få anmäla avvikande mening. De sista orden i 1:sta momentet lyda: 'tillgodoräkna honom den tid utöver 3 år, under vilken han efter fyllda 18 år i en följd innehaft nämnda anställning'. Om detta förslag bleve fastställt, skulle orden 'i en följd' innebära ett stort men för tjänstemän inom allmänna civilförvaltningen i synnerhet för dem, som erhålla ordinarie tjänst i högre lönegrad än B 12, enär endast i undantagsfall tjänstemän i extra ordinarie anställning finnas i B 13 och högre lönegrader. Enligt kungl. kungörelsen den 31 december 1921, nr 778 § 5, få amanuenser och 1:ste amanuenser placeras högst i avlöningsgraderna B 10 resp. B 12. I kommunikationsverkens tjänsteförteckning över icke-ordinarie befattningshavare återfinnes ej beteckningen amanuens men väl beteckningen notarie, för vilken avlöning bestämts utgå med ett belopp som med 4 löneklasser understiger lägsta löneklassen i lönegrad B 13. Således kommer en e. o. notaries tjänstgöring att räknas vara till art och omfattning lika med en ordinaries i lönegrad B 13. Så är ej fallet för amunuenserna, dessa få ej tillgodoräkna sig tjänstetid som amanuens, utan endast sådan tid de innehaft förordnande å högre tjänst. Skulle ett avbrott i eller mellanrum

mellan ett par förordnande inträffa, får endast tiden från sista förordnandets början räknas. Om t. ex. en amanuens under några år uppehåller en tjänst, vars innehavare är sjuk, och denne därefter inträder i tjänstgöring en kortare tid, bryts förordnandet, och därigenom har vikariens rätt till tjänsteårsberäkning förlorats, oaktat han kanske under sammanlagt många år skött tjänsten lika självständigt, såsom om han innehaft densamma. Hade fallet inträffat inom kommunikationsverken, hade tjänstemannen haft sin icke-ordinare befattning i lönegrad B 13 att falla tillbaka på under uppehållet mellan förordnandena, och tjänstetidsräkningen ej blivit bruten. Skillnaden i anställningsvillkor för icke-ordinare befattningshavare inom allmänna civilförvaltningen och kommunikationsverken gör, att tillämpningen av § 11 kommer i realiteten att verka väsentligt olika, i det att tjänstemän tillhörande allmänna civilförvaltningen komma att drabbas betydligt hårdare av inskränkningarna än deras jämlikar inom kommunikationsverken. Oaktat jag till fullo inser önskvärdheten av lika avfattning av de bägge reglementena, kan jag dock ej annat än finna, att starka skäl föreligga för att ur paragrafen utesluta en bestämmelse, som i tillämpningen icke åstadkommer likformighet utan motsatsen. Semester- och smärre vikariatsförordnanden böra naturligtvis ej få räknas utan endast sådana, som varat i flera månader. Därest tjänstgöringen ej varit sammanhängande, kan ju frågan om beräkning av tjänstgöringstiden såsom nu underställas Kungl. Maj:ts prövning, eller ock i paragrafen intagas den begränsning, som av lönenämnden föreslås i § 12 mom. 1 4:de stycket för ordinarie tjänstemän.

I nämndens motivering till §§ 11 och 12 skulle jag önskat införa, att dessa bestämmelser ej skulle drabba de tjänstemän, som erhålla ordinarie befattning efter att förut hava innehaft *samma* tjänst å extra stat. Allt hittills hava tjänstemän å extra stat ansetts likställda med ordinarie inom samma lönegrad och haft att utföra ett arbete fullt lika krävande som i ordinarie befattning inom samma lönegrad. Om denna likhet nu kommer att upphävas, skulle ju detta strida mot kungl. kungörelsen av den 31 december 1921, nr 778 § 43 mom. 1, 2:dra stycket. Min mening är således, att bestämmelserna i §§ 11 och 12 äro tillämpliga på dessa tjänstemän, endast när de tillträda sina befattningar å extra stat. Skulle bestämmelserna i §§ 11 och 12 icke få tillämpas på av mig föreslaget sätt, skulle detta innebära stora orättvisor mot den personal, som har olyckan att innehava anställning i sådana verk, som på grund av omorganisationsplaner eller andra orsaker hava alla eller ett flertal befattningshavare

placerade å tjänster å extra stat, såsom fallet är med riksförsäkringsanstalten, fartygsinspektionen m. fl. verk.

På grund av vad ovan anförts, anser jag, att lönenämnden bort hemställa, att § 11 mom. 1 av avlöningsreglementet skall få följande lydelse: »Om den — — — — — tillgodoräknas honom den tid utöver 3 år, under vilken han efter fyllda 18 år innehaft nämnda befattning».

Då jag tillfullo beaktar de principiella invändningar, som av reserванterna gjorts, kan jag här inskränka mig till ett blott instämmande i desamma.

Jag anser mig emellertid böra tillägga, att särskilt för en grupp tjänstemän, nämligen för lärarna vid de allmänna läroverken och därmed jämställda läroanstalter, skulle ett bifall till propositionen ställa sig synnerligen ogynnsamt. Hittills har en till lektor utnämnd adjunkt av sina tjänsteår som adjunkt för lönetursrätt inom den högre graden fått tillgodoräkna sig de år, under vilka han efter uppnådd lektorskompetens haft sin huvudsakliga tjänstgöring förlagd till gymnasiet. Denna rätt skulle nu komma att berövas honom, då det i de ändrade bestämmelserna uppställs som villkor för att en tjänstgöring av dylik art skall räknas honom tillgodo, att densamma utförts på grund av förordnande eller å extra stat. Antalet av de lektorskompetenta adjunkter, som på förordnande uppehålla lektorstjänst, är försvinnande litet i jämförelse med antalet av dem, som på adjunksstat förrätta lektors eller mot lektors svarande tjänst — i detta sammanhang bör vidare framhållas, att det för dessa lärare lagstadgade »provåret», vare sig det omfattar en eller två terminer, icke bör betraktas som ett sådant väsentligt avbrott i tjänsten, vilket förhindrar rätt till ålderstillägg.

I anslutning till vad sålunda anförts, får jag med anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 217 hemställa,

att riksdagen ville besluta sådan ändring i samma proposition, att

dels 11 § 3 mom. i förslaget till vissa ändringar i avlöningsreglementet den 22 juni 1921, nr 451, för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, måtte utgå;

dels att 11 § 1 mom. och 12 § 1 mom. 4:de stycket i samma förslag måtte erhålla följande ändrade lydelse:

11 §.

1. Om den, som från icke-ordinarie befattning vinner befordran till ordinarie tjänst, förut i statens tjänst utfört arbete, som i avseende å arten och omfattningen finnes svara mot, vara jämförbart med eller av högre värde än det, han har att utföra å den ordinarie befattningen, må för bestämmandet av hans begynnelselönen i den ordinarie befattningen och sedermera för hans uppflyttning till högre löneklass tillgodoräknas honom den tid utöver ett och ett halft år, under vilken han efter fyllda 20 år utan väsentligt avbrott i statens tjänst utfört sådant arbete.

12 §.

1. Därest — — — — — reglemente.

Vid ordinarie tjänstemans befordran till tjänst inom högre lönegrad må, i den mån så prövas skäligt, för bestämmandet av hans begynnelselönen i den nya tjänsten och sedermera för hans uppflyttning till högre löneklass tillgodoräknas honom den tid utöver ett och ett halft år, under vilken han, inom de närmaste nio åren före befordringen, i statens tjänst utfört arbete, som i avseende å arten och omfattningen finnes svara mot, vara jämförbart med eller av högre värde än det, han har att utföra å den befattning, han vid befordringen tillträder. Vid tillgodoräknande av tid utöver ett och ett halft år, som ovan avses, må dock icke tagas i betraktande annat arbete än som fortgått utan väsentligt avbrott under minst sex månader. Såsom väsentligt avbrott i arbetet räknas icke den för lärare vid de allmänna läroverken och därmed likställda läroanstalter föreskrivna provårstjänstgöringen;

dels ock att — med ändring av förslaget till ändrade bestämmelser angående ålderstillägg för civila befattningshavare i statens tjänst — i detta förslag måtte införas motsvarande bestämmelser till vad jag hemställt i den av mig föreslagna lydelsen av 11 och 12 §§ i förenämnda avlöningsreglemente.

Stockholm den 31 mars 1922.

H. Kinnanson.